

Odbor za Ustav, Poslovnik
i politički sustav
Klasa: 014-01/14-02/08
Urbroj: 6521-1-14-24

Zagreb, 25. studenoga 2014.

IZVJEŠĆE
O PROVEDENOM SAVJETOVANJU SA ZAINTERESIRANOM JAVNOŠĆU I JAVNOJ RASPRAVI O
NACRTU PRIJEDLOGA ZAKONA O REFERENDUMU

Na temelju članka 11. stavka 2. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, broj 25/2013.), a u vezi s člankom 166. stavkom 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, broj 81/2013.), Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskoga sabora na 72. sjednici održanoj 1. listopada 2014. donio je Odluku o otvaranju javne rasprave o Nacrtu prijedloga zakona o referendumu.

Temeljem navedene odluke Odbora internetsko savjetovanje sa zainteresiranom javnošću započelo je 2. listopada 2014. objavom Nacrta prijedloga zakona o referendumu na internetskim stranicama Hrvatskoga sabora i trajalo je do 2. studenoga 2014. te je 29. listopada 2014. na tematskoj sjednici o Nacrtu prijedloga zakona o referendumu u Hrvatskom saboru održana javna rasprava.

U javnoj raspravi, uz zastupnike Hrvatskoga sabora, sudjelovali su ministar uprave Arsen Bauk, predstavnici Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske, predstavnik sindikalnih središnjica te civilnog društva.

Sukladno obvezi iz članka 11. stavka 3. Zakona o pravu na pristup informacijama, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav na 77. sjednici održanoj 3. prosinca 2014. prihvatio je Izvješće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću i javnoj raspravi o Nacrtu prijedloga zakona o referendumu.

Red. broj	Ime/naziv dionika (pojedinaac, organizacija, institucija)	Tekst primjedbe/prijedloga	Razlog prihvatanja/neprihvatanja pojedine primjedbe/prijedloga
1.	Dario Čehić	Predložene odredbe Zakona o referendumu sadržavaju odredbe koje otežavaju skupljanje potrebnog broja potpisa za referendum, u vremenu dok još sasvim malo građana koristi uslugu e-građani. Ujedno je broj propisanih potpisa previsok - za državni (federalni) referendum u Švicarskoj, koja ima tri milijuna stanovnika više nego Hrvatska, dovoljno je 50.000 potpisa; a rok za njihovo prikupljanje kratak: u Švicarskoj se oni mogu prikupljati tijekom razdoblja od 100 dana. Zakon propisuje rok u kojem se mora raspisati referendum, ali ne uređuje postupanje ukoliko Hrvatski Sabor ili predstavničko tijelo lokalne samouprave ne raspiše referendum; također ne propisuje u kojem se roku referendum mora održati, što ostavlja mogućnost odugovlačenja sa održavanjem referenduma. Odredbe o referendumskoj promidžbi su nedostatne, te ostavljaju mogućnost zlorababama. Odredbe o glasovanju u inozemstvu praktično onemogućuju pravo glasa biračima koji žive izvan teritorija Republike Hrvatske. Također su nedostatne i odredbe o iniciranju referenduma: prema postojećim odredbama bi relativno skupi postupak prikupljanja potpisa mogla pokrenuti bilo koja tri građana koji su željni javne pažnje i spremni su zbijati šale sa političkim sustavom. Nije uređeno sazivanje, odlučivanje i zastupanje Organizacijskog i Proturferendumske odbora. Nisu na zadovoljavajući način uređene ovlasti tijela za slučaj da netko zlorabotreblljava svoja prava i ovlasti u referendumskom procesu.	Obrazloženje na načelne primjedbe (1): Odredbama Ustava Republike Hrvatske propisan je „okvir“ unutar kojega je predlagatelj ovlašten propisivati i uređivati tekst odredaba koje se odnose na provedbu referenduma. Zbog toga predlagatelj ne smije promijeniti odredbe koje se odnose na broj potrebnih potpisa jer bi takvim zadiranjem značajno narušio ustavnost predmetnog Zakona. Što se tiče postupanja „<i>ukoliko Hrvatski Sabor ili predstavničko tijelo lokalne samouprave ne raspiše referendum</i>“, predlagatelj smatra da je postupanje Hrvatskog sabora dovoljno jasno propisano, a propuštanje je podložno ocjeni Ustavnog suda Republike Hrvatske. Također, predlagatelj smatra kako su na dostatan način uređene odredbe koje se odnose na referendumsku promidžbu (a koje su po dovršenoj javnoj raspravi djelomično izmijenjene, odnosno dopunjene). Odredbe koje se odnose na glasovanje birača u inozemstvu, s obzirom na odredbe Ustava Republike Hrvatske, također nisu mogle biti uređene na drugačiji način. Predlagatelj smatra da su na dostatan i jasan način uređene odredbe kojima je uređeno iniciranje potpisa te odredbe koje se odnose na Referendumski i Proturferendumski odbor.
		U čl. 10. bi valjalo predvidjeti veći broj potpisa građana za podnošenje zahtjeva za održavanje referenduma – primjerice tisuću. Ovakve odredbe čl. 10. ostavljalo bi mogućnost obijesnim pojedincima da se izruguju sa ustanovom referenduma i političkog sustava u cijelosti: inicijativu bi	Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (1).

	načelno mogla podnijeti bilo koja tri građana, koji su spremni pokrenuti bilo kakvu smiješnu ili ekstremističku referendumsku inicijativu. U čl. 12. bi trebalo predvidjeti rok u kojem Visoki upravni sud valja riješiti spor: obzirom da takvo odlučivanje implicira uglavnom raspravljanje o pravnim pitanjima dovoljan bi zacijelo bio rok od 30 dana. U čl. 14. bi valjalo predvidjeti duži rok za prikupljanje potpisa: prikladan rok bi bio 100 dana, kakav je slučaj u Švicarskoj. U čl. 15. se predviđa prikupljanje potpisa za referendum putem servisa e-građani. To je u načelu dobra zamisao, ali u ovom času taj servis koristi još vrlo malo građana, te se ne može procijeniti kojom će se dinamikom širiti krug građana koji se njime doista služe. Trebalo bi prijelaznim odredbama predvidjeti da se glasovi mogu prikupljati i na način propisan odredbama čl. 8.a – 8.g iz važećeg Z. o referendumu iz 1996., dok servis e-građani ne počne koristiti dovoljno veliki broj (recimo 2/3) punoljetnih građana u RH. U čl. 18. i 19. bi valjalo predvidjeti nadležnost suda (u pogledu lokalnih referenduma) i Ustavnog suda (u pogledu državnih referenduma) da svojom odlukom raspišu referendum, ukoliko bi to predstavnička tijela lokalne samouprave ili Hrvatski Sabor propustili učiniti u propisanom roku. Rokovi iz čl. 25. su prekratki i ne omogućuju pravilno informiranje građana. Moglo bi se propisati propisati da se	Primjedba je prihvaćena. Obrazloženje na primjedbu na članak 14. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako je predloženi rok primjeren te ga nije potrebno produžavati. Obrazloženje na članak 15. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Naime, broj građana koji koriste sustav, odnosno servis e-Građani raste iz dana u dan i za očekivati je da će imati tendenciju rasta i u budućnosti. Obrazloženje na članke 18. i 19. Prijedloga: Nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske može se propisati samo Ustavom Republike Hrvatske i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, a nadzor nad radom tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave određena je Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.
--	---	---

	održavanje referenduma mora raspisati najmanje tri mjeseca od njegovog raspisivanja (kako bi se ostavilo vremena za referendumsku promidžbu), a najkasnije šest mjeseci; ukoliko bi unutar tih rokova održavali neki izbori na kojima se može organizirati i izjašnjavanje birača o referendumu, valja odrediti referendum na isti datum (čime bi se smanjili troškovi referenduma). U čl. 28. i 30. bi valjalo propisati da su medijske kuće dužne donijeti program referendumske promidžbe gdje će u te svrhe biti ostavljeno barem ½ programskih sadržaja – i to unutar jednakovrijednih emisija ili rubrika – kao što su učinile prigodom zadnjih parlamentarnih izbora (za državne referendume). Kod lokalnih referenduma predvidjeti takvu obvezu za lokalne radijske i televizijske postaje, te one medije koje imaju emisije, stranice i druge programske sadržaje koji se odnose na regiju ili lokalnu zajednicu u kojoj se održava lokalni referendum. Također bi valjalo propisati kako će se formirati Protureferendumski odbor: zainteresirane osobe bi se primjerice mogle prijaviti tijelu državne uprave (Ministarstvu uprave ili područnom uredu državne uprave na čijem se području održava lokalni referendum) koji mogu zatražiti od Hrvatskog sabora ili predstavničkog tijela lokalne samouprave prikladni prostor u kojem će sazvati zbor kojem će predsjedavati čelnik odgovarajućeg tijela lokalne samouprave i na kojem će se većinom glasova izabrati – primjerice – desetočlani Protureferendumski odbor, čiji članovi iz svojih redova biraju predsjednika i zamjenika predsjednika, većinom glasova. Potrebno je propisati i broj članova Organizacijskog odbora, te osobe koje ga zastupaju. Potrebno je propisati način sazivanja odbora (primjerice, da ga mogu sazvati predsjednik, njegov zamjenik, ili bilo koja tri člana odbora), te propisati da članovi odbora mogu u bilo kojem trenutku većinom glasova smijeniti predsjednika i zamjenika. U čl. 31. bi valjalo propisati barem minimalne iznose za	Obrazloženje na članak 25. Prijedloga: Predlagatelj smatra da su rokovi koji se odnose na raspisivanje referenduma, u odnosu na važeći zakon koji uređuje pitanje referenduma, jasno i dostatno propisani te da nema potreba za predloženom intervencijom. Obrazloženje na članke 28. i 30. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Dio odredaba koje se odnose na medijsko praćenje promidžbe je usklađen s drugim izbornim zakonima, a dio će biti riješen i kroz izmjene Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe.
--	---	---

		financiranje referendumske promidžbe, koji se podmiruju iz izvora predviđenih u čl. 73. i 74. U čl. 37. – 40. bi valjalo propisati ovlast izbornih povjerenstava da uz primjenu odredbi Zakona o općem upravnom postupku određuju ovrhu radi provođenja svojih odluka, za slučaj da ih netko (pa i državna tijela) ne poštuju; takvu ovlast treba predvidjeti i za tijela iz čl. 75., u pogledu odluka koje ona donose.	Obrazloženje na članak 31. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na članke 28. i 30. Prijedloga Obrazloženje na članke 37. - 40. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Ovlasti izbornih povjerenstava su uređene Zakonom o Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske.
2.	Zbor udruga veterana hrvatskih gardijskih postrojbi (Dražen Šantić)	- Protive se ograničavanju pitanja - Olakšavanje uvjeta za raspisivanja - Protiv prikupljanja potpisa u uredima državne uprave	Obrazloženje na načelne primjedbe (2): Prijedlozi se ne prihvaćaju. Naime, u odnosu na „<i>ograničavanje pitanja</i>“, ograničavanje pitanja proizlazi iz odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, članka 5. i 145. Ustava Republike Hrvatske te drugih propisa u pogledu lokalne i područne (regionalne) samouprave, a u ovom je zakonu navedeno, prije svega, radi jasnoće i preglednosti. Nadalje, u odnosu na prijedlog da se olakšaju uvjeti za raspisivanje referenduma, predlagatelj ističe da je odredbama Ustava Republike Hrvatske propisan „okvir“ unutar kojega je predlagatelj ovlašten propisivati i uređivati tekst odredaba koje se odnose na provedbu referenduma. Također, predlagatelj nije prihvatio primjedbu vezanu za prikupljanje potpisa u uredima državne uprave. Predlagatelj smatra kako će se ovakvim načinom prikupljanja potpisa olakšati i ubrzati postupak, kako tijelima nadležnim za raspisivanje referenduma tako i građanima s obzirom na dosadašnja različita pravila vezana uz postupak prikupljanja i kontrole potpisa u postupku građanske inicijative za referendum na državnoj i lokalnoj razini. U cilju olakšavanja izjašnjavanja birača o potrebi raspisivanja referenduma, predviđeno je i da se ono organizira putem sustava e-Građani. Smisao propisivanja ovakve norme je maksimalno pojednostaviti i osigurati najjednostavniji načina izjašnjavanja birača (laka dostupnost s bilo kojeg mjesta i u bilo kojem vremenu). Na taj način rasterećuju se organizatori referenduma

		- Svaka inicijativa koja želi raspisati referendum mora precizno objaviti i građane upoznati što mijenja i u koji oblik (zakona) i sa kojim ciljem. Ustavni sud o ovome treba dati pozitivnu ocjenu da bi se referendum proveo ali isključivo kao jasno postavljene ciljeve i zakonsku pologu a nikako kao nedozvoljena i dozvoljena pitanja. U tom smislu sredstva javnog informiranja trebaju nepristrano i u dovoljnoj količini posvetiti informativnog prostora. - Ukoliko referendumsko pitanje nije od ključne važnosti u danom trenutku ista provesti u jednima od izbora kojih imamo četiri i periodično se održavaju a u cilju smanjenja troškova provedbe referenduma.	pokrenutog na temelju građanske inicijative, sam postupak prikupljanja potpisa se ubrzava i olakšava te se jamči da će davanje podrške birača određenoj inicijativi biti plod autonomne odluke birača, a ne pritiska okoline u situacijama kada se podrška inicijativi davala na javnim mjestima (često i na onima koja nisu bila predviđena važećim Zakonom). Prijedlog u odnosu na „objavu“, predlagatelj nije prihvatio jer je to već regulirano Prijedlogom zakona, a pitanje „postupanja“ Ustavnog suda Republike Hrvatske može se urediti jedino odredbama Ustava i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, a nikako odredbama ovoga Zakona. Predlagatelj nije prihvatio prijedlog vezan za referendumsko pitanje jer bi otvorilo manipulacije oko toga koje je pitanje ključno i tko odlučuje o „ključnosti“ pitanja.
3.	Vedran Kosalec	Čl. 13 - neka ostane kako je bilo i do sada, a ne da se mora potpis davati u uredu državne uprave	Vidjeti obrazloženje na načelne primjedbe (2), u odnosu na mjesta prikupljanja potpisa.
5.	GONG Dragan Zelić, izvršni direktor Jelena Berković, zamjenica izvršnog direktora i	GONG pozdravlja donošenje novog Zakona o referendumu uz nekoliko ozbiljnih primjedbi: - prijedlogom je predviđeno da se potpisi mogu prikupljati u uredima državne uprave što će otežati i obeshrabiliti građanske referendumske inicijative. Lokacije za prikupljanje potpisa ne smiju se vezati uz državne i lokalne institucije s obzirom na dva realna problema u praksi: a) radno vrijeme i prostorna dostupnost državnih i lokalnih institucija negativno bi utjecali na mogućnost birača	Vidjeti obrazloženje na načelne primjedbe (2), u odnosu na mjesta prikupljanja potpisa.

	NEZAVISNI HRVATSKI SINDIKATI Krešimir Sever	da se izjasne o potrebi raspisivanja referenduma (s obzirom da većina zaposlenih birača radi u radno vrijeme institucija), a i prostorna dostupnost institucija diskriminirala bi birače koji se nalaze izvan direktnog dosega pojedinih ureda; b) obaveza dolaska u instituciju radi potpisivanja referendumske inicijative može, ovisno o postavljenom pitanju, djelovati nelagodno na birače, osobito u lokalnim sredinama kada se primjerice prikupljaju potpisi za sporno političko pitanje ili opoziv lokalnog čelnika što može dovesti do nedozvoljenih pritisaka na birače. Dodatno, takvo prikupljanje potpisa nije u skladu s idejom građanske inicijative za referendum, jer se građanima oduzima aktivizam pri prikupljanju potpisa i prebacuje se na službenike. Predlažemo definirati negativno lokacije prikupljanja potpisa, odnosno regulirati gdje se i kako ne smiju prikupljati potpisi: npr. na radnim mjestima i unutar javnih državnih i lokalnih institucija i ustanova, kao i definirati i sankcionirati neprihvatljiv pritisak na građane za potpisivanje inicijativa. Mogućnost potpisivanja putem online sustava E-građanin može ublažiti ograničenja prikupljanja potpisa u uredima državne uprave, ali takav način do sad nije testiran. Potrebno je osigurati osobama s invaliditetom olakšan način davanja potpisa u uredima državne uprave te otvaranje računa u sustavu E-građanin. Potrebno je kvalitetnije urediti i koliko vrijedi odluka donesena na referendumu koja ne može vrijediti samo dvije godine kako se predlaže pa da vladajući nakon tog roka mogu promijeniti odluku donesenu na referendumu. S obzirom na prijemore o broju potrebnih potpisa birača za pokretanje referenduma, tj. uzima li se u obzir broj birača iz popisa birača ili broj iz registra birača, potrebno je ovim Zakonom precizirati da se radi o zadnjem potvrđenom popisu birača u kojem se nalaze i hrvatski državljani koji su se	Obrazloženje na načelnu primjedbu (3): Predlagatelj nije prihvatio prijedlog u odnosu na ublažavanje ograničenja prikupljanja potpisa putem sustava e-Građani te napominje kako je sustav e-Građani testiran za čitav niz potreba građana u pogledu komunikacije s državnom upravom te je u tom kontekstu prilagođen i prikupljanju potpisa osobama s invaliditetom, pristupačnost osoba s invaliditetom se osigurava i kroz pristupačnost javnih institucija i kroz sustav e-Građani. Obrazloženje na načelnu primjedbu (4): Primjedba nije prihvaćena. Naime, predlagatelj smatra da je važenje odluke doneseno na referendumu na dostatan način uređeno ovim Prijedlogom. Obrazloženje na načelnu primjedbu (5): Primjedba nije prihvaćena. Naime, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav predložio je Hrvatskom saboru da donese odluku kojom od
--	--	---	---

	registrirali za glasanje na nacionalnim izborima ili državnom referendumu. Zadnji potvrđeni popis birača predstavlja realan broj birača na određenim izborima ili referendumu. Druga opcija bi bila da se odrede apsolutne brojke potrebnih potpisa birača kako bi se izbjegla različita tumačenja i kako bi bilo jasnije građanima. Potrebno je urediti i transparentnost financiranja referendumske kampanje kao i jasna medijska pravila praćenja referendumske kampanje, i inicijative ZA i inicijativa PROTIV. Potrebno je uvesti mogućnost odustanka od inicijative za referendum zbog, primjerice, postizanja dogovora s vlasti. Sukladno preporukama Venecijanske komisije¹ potrebno je Zakonom regulirati da Vlada i njena tijela imaju pravo iznijeti svoj stav vezano za određeni referendum, ali ne smiju zloupotrebjavati javne resurse u korist bilo koje od opcija na referendumu. U članku 8. propisuje se da se lokalni referendum može raspisati za područje jedinice lokalne i područne (regionalne samouprave). Potrebno je ostaviti mogućnost da jedna ili više jedinica može raspisati referendum jer se pojedina pitanja na lokalnom referendumu mogu ticati i više jedinica, primjerice, zaštita okoliša. U članku 9. propisuje se postotak broja birača potrebnih za raspisivanje lokalnog referenduma. Potrebno je izmijeniti pragovne razrede jer ne može biti isti postotak potpisa za jedinicu od 10 000 i za jedinicu od 99 999 birača. U jedinici u kojoj živi više od 100.000 birača upisanih u	Ustavnog suda Republike Hrvatske traži da utvrdi točan broj potpisa potreban kako bi se referendum mogao raspisati te će se u tekst obrazloženja Konačnog prijedloga uvrstiti i ta odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske. Obrazloženje na načelnu primjedbu (6): Prijedlog nije prihvaćen. Naime, navedeni prijedlog je predmet Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe. Obrazloženje na načelnu primjedbu (7): Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako navedeno rješenje nije prihvatljivo jer potpisi nisu „vlasništvo“ organizatora, već građana koji su ih dali, a Ustavni sud Republike Hrvatske na kraju postupka može procijeniti (pa i na temelju očitovanja organizatora) da li su legitimni zahtjevi građana uvaženi. Obrazloženje na članak 8. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Naime, ovim Prijedlogom zakona nije zapriječeno da više jedinica može istovremeno raspisati isti referendum na svojem području. Međutim, nije prihvatljivo raspisivanje referenduma za određeno područje koje ne predstavlja ustrojbenu jedinicu Republike Hrvatske. Prijedlog se djelomično prihvaća.
--	--	--

¹ <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD%282007%29008-e>; Točka 13.

	registar birača potrebno je prikupiti 10% što bi trebalo smanjiti na 5% ili da se utvrde apsolutne brojke kako bi se izbjegla tumačenje o postotku temeljem popisa ili registra birača. Članak 15. propisuje da će čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove opće uprave propisati pravilnikom sadržaj i izgled obrazaca za prikupljanje potpisa. Potrebno je detaljno propisati i način prikupljanja potpisa putem sustava E-građanin kako bi se spriječile moguće manipulacije i kako bi se osigurao jednostavan i Članak 15. propisuje da će čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove opće uprave propisati pravilnikom sadržaj i izgled obrazaca za prikupljanje potpisa. Potrebno je detaljno propisati i način prikupljanja potpisa putem sustava E-građanin kako bi se spriječile moguće manipulacije i kako bi se osigurao jednostavan i jasan način online potpisivanja. Člankom 25. određuje se da od dana objave odluke o raspisivanju državnog referenduma i lokalnog referenduma do dana održavanja referenduma ne smije proći manje od 30 dana niti više od 60 dana. Rok od manje od 30 dana potrebno je produžiti na manje od 45 dana kako bi bilo više vremena za kvalitetnije organiziranje referenduma. U članku 28. propisuje se da su Organizacijski odbor, Organizator i Protureferendumski odbor dužni obavijestiti Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske o svojoj namjeri sudjelovanja u referendumske aktivnosti i referendumske promidžbi. Potrebno je regulirati može li se osnovati više protureferendumskih odbora koji će svaki posebno imati svoja prava i obveze. Dodatno, potrebno je uvesti obvezu registriranja takvih odbora pri Državnom izbornom povjerenstvu, a ne samo da odbor obavijesti DIP kako je predviđeno Nacrtom Zakona.	Prijedlog se prihvaća. Obrazloženje na članak 25. Prijedloga: Prijedlog se ne prihvaća. Predlagatelj smatra kako su predmetni rokovi uređeni na dostatan način. Obrazloženje na članak 28. Prijedloga: Prijedlog se ne prihvaća. Predlagatelj smatra kako su odredbe koje se odnose na referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe te odredbe koje uređuju Protureferendumski odbor uređene na dostatan način.
--	---	--

		Člankom 30. Navedenu odredbu potrebno je detaljnije razraditi jer postojeći propisi o medijskom praćenju izbora ne obuhvaćaju referendum. Mediji moraju osigurati jednaku i ravnopravnu zastupljenost i opcije „protiv“ i opcije „za“ u smislu kvalitete termina dodijeljenog pojedinoj opciji ili pozicije teksta u tiskanim i internetskim medijima. Mediji bi trebali organizirati i sučeljavanja na kojima će biti zastupljena i opcija „protiv“ i opcija „za“. Ukoliko postoji više opcija „protiv“ i „za“, mediji temeljem uredničke slobode bira predstavnika pojedine opcije koje smatraju relevantnima i za koje smatra da ima širu potporu, primjerice, pojedini udruga i drugih aktera. Javni mediji moraju organizirati sučeljavanje i ukoliko nema druge strane. Na lokalnim referendumima bi se primjenjivala ista pravila medijskog praćenja referenduma. Javna sredstva ne smiju biti upregnuta u korist bilo koje od kampanja, ali u slučaju referendumske kampanje, vlasti i mediji trebaju biračima na vrijeme osigurati objektivne informacije. Ukoliko komercijalni mediji zauzimaju ili podržavaju određenu poziciju, moraju je jasno deklarirati poštujući profesionalne standarde izvješćivanja. Člankom 34. definira se da predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi povjerenstava za provedbu referenduma moraju biti pravne struke. Provedba izbora nije samo pravno pitanje stoga u povjerenstvima trebaju biti zastupljene i druge struke društvenih znanosti poput politologije, novinarstva, sociologije... U članku 36. Nije određen je li sastav biračkih odbora stranački ili nestranački. Sukladno standardima propisanim u	Prijedlog se djelomično prihvaća. Obrazloženje na načelnu primjedbu (8): Prijedlog se ne prihvaća. Predlagatelj smatra kako su odredbe o medijima uređene na dostatan način. Obrazloženje na članak 34. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj uočava omašku prilikom pisanja navedene primjedbe te ističe kako se ovaj Prijedlog odnosi na provedbu referenduma, a ne na provedbu izbora te ujedno navodi da, imajući u vidu djelokrug izbornih povjerenstava, njihov sastav odgovara njihovoj nadležnosti propisanoj zakonom. Obrazloženje na članak 36. Prijedloga:
--	--	---	--

	izbornim zakonima, potrebno je odrediti stranački sastav biračkih odbora na državnom referendumu u kojima bi bili predstavnici opozicije i vladajućih sukladno zastupljenosti u Saboru, a na lokalnom referendumu sukladno zastupljenosti u vijećima i skupštinama jedinica. Potrebno je odrediti mogućnost imenovanja u biračke odbore i predstavnika opcija ZA i PROTIV tamo gdje je to moguće. Rok za imenovanje biračkih odbora potrebno je produžiti s osam na bar 15 dana radi njihove bolje edukacije i pripremljenosti. Stoga i u članku 25. predlažemo produljenje rokova za pripremu referenduma. Članak 37. o ovlastima DIP-a potrebno je dopuniti s odredbama Zakona o Državnom izbornom povjerenstvu, tj. dodati sljedeće: „– provodi edukaciju članova izbornih povjerenstava i povjerenstava za provedbu referenduma u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, – informira građane o provedbi izbora te mogućnosti ostvarenja i zaštite biračkog prava u izbornom postupku, – određuje način arhiviranja i objavljivanja materijala o provedenim izborima i referendumu.“ Županijsko povjerenstvo u članku 38. ima ovlast odrediti vrijeme glasanja na lokalnom referendumu. Postavlja se pitanje zašto bi Županijsko povjerenstvo imalo ovo pravo kad je vrijeme glasanja već određeno od 7 do 19 sati. Ili županijsko povjerenstvo ima mogućnost odrediti da dan provedbe referenduma nije nedjelja, tj. da referendum bude radnim danom?! Ovaj stavak potrebno je brisati ili dodatno pojasniti kako bi se izbjegla različita tumačenja.	Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj ističe da je više nego jasno da biračke odbore biraju povjerenstva bez utjecaja političkih stranaka, koje provođenje referenduma mogu nadzirati kroz promatranje referenduma. Nadalje, na sastav biračkog odbora u ovom slučaju ne bi se moglo primijeniti načelo analogije jer u postupku provedbe referenduma političke stranke nemaju pravni interes (niti bi smjele imati bilo kakav drugi interes, osim naravno, ako ujedno nisu i članovi Organizacijskog odbora) biti članovima biračkih odbora. Obrazloženje na načelnu primjedbu (9): Prijedlog se ne prihvaća. Predlagatelj smatra kako su predmetni rokovi uređeni na dostatan način. Prijedlog je prihvaćen. Prijedlog je prihvaćen.
--	--	---

	Rok za određivanje biračkih mjesta u članku 45. potrebno je produžiti s deset na bar 15 ili 20 dana u skladu s produženjem rokova iz članka 25. i s produženjem roka o imenovanju biračkih odbora. Uređenje prostorije za glasanje u članku 46. potrebno je uskladiti s kvalitetnijim rješenjem iz Zakona o lokalnim izborima i dodati: „Na svakom biračkom mjestu prostorija za glasanje mora se opremiti i urediti na način da se osigura tajnost glasanja, tako da nitko u prostoriji ne može vidjeti kako je birač popunio glasački listić. Na biračkom mjestu glasački listići moraju biti pomiješani tako da nisu složeni po serijskim brojevima i postavljeni lepezasto licem okrenutim prema dolje da se ne vidi serijski broj listića.“ U članku 49. stavku 2. određuje se da su članovi biračkog odbora dužni biračima dati potrebna objašnjenja o predmetu referenduma i načinu glasanja. U nastavku ovog stavka potrebno je dodati „sukladno uputama DIP-a.” kako ne bi svaki birački odbor na svoj način davao upute i možda utjecao na birače. Rok za utvrđivanje rezultata glasanja sukladno članku 59. od strane referendumskih povjerenstava potrebno je skratiti s 36 sati na 18 sati jer je rok duži nego za objavljivanje rezultata na izborima, a rezultate referenduma je lakše i brže utvrditi. Dodatno, u člancima 61. i 62. također je potrebno skratiti rokove. Sukladno članku 65. pravo promatranja imaju promatrači birača koji se protive raspisivanju referenduma. Potrebno je jasnije definirati radi li se samo o promatračima	Obrazloženje na članak 45. Prijedloga: Prijedlog se ne prihvaća. Predlagatelj smatra kako su predmetni rokovi uređeni na dostatan način. Prijedlog je prihvaćen. Prijedlog je prihvaćen. Obrazloženje na članak 59. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Naime, predlagatelj je prihvatio prijedlog Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske kojim je predloženo skraćivanje navedenog roka s 36 na 12 sati. Obrazloženje na članak 65. Prijedloga:
--	--	--

		protureferendumskih odbora ili neovisno pripadaju li ili ne nekom od protureferendumskih odbora? Općenito, ukoliko se potpisi budu prikupljali u uredima državne uprave, potrebno je omogućiti pravo promatranja procesa prikupljanja potpisa u uredima državne uprave. U članku 87. potrebno je precizirati što je „primjereni rok“ u kojem je tijelo državne, lokalne i regionalne samouprave dužno odgovoriti na predstavku građana. Taj rok može biti, primjerice, 30 dana.	Prijedlog nije prihvaćen. Naime, predlagatelj smatra kako je više nego jasno da se radi o posebnim točkama stavka 1. pa ova intervencija nije potrebna. Obrazloženje na načelnu primjedbu (10): Prijedlog nije prihvaćen. Rad državne uprave je javan, a javnost se osigurava posebnim zakonima. Obrazloženje na članak 87. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen budući će se na temelju prijedloga stručne javnosti prispjelih izvan postupka javne rasprave iste odredbe brisati iz teksta Prijedloga.
6.	UDRUGA U IME OBITELJI Lino Zonjić, predsjednik UDRUGE U IME OBITELJI i Ante Panadić Miroslav Noršić Nikolina Panadić Romano Pecotić Marija Sabljčić Silvija Nemačić Vedran Ozretić Vladimir Marić	Ne postoji odredba Zakona koja govori tko provjerava vjerodostojnost prikupljenih potpisa, kao ni u kojem roku je potrebno izvršiti navedenu provjeru. 1. Produljiti rok za izjašnjavanje građana o potrebi raspisivanja referenduma s dosadašnjih 15 dana na minimalno 30 dana; 2. Smanjiti broj minimalno potrebnih potpisa za raspisivanje državnog referenduma s dosadašnjih 10% od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj na jedinstveni broj od 200.000 potpisa; 3. Omogućiti prikupljanje potpisa na bilo kojem mjestu (kod	Obrazloženje na načelnu primjedbu (11): Prijedlog nije prihvaćen. Posebna provjera potpisa nije potrebna budući će ona biti vršena istovremeno s davanjem potpisa. Obrazloženje na načelnu primjedbu (12): Prijedlog nije prihvaćen. Naime, predlagatelj ističe kako je u Nacrtu prijedloga zakona o referendumu koji je bio u javnoj raspravi već predviđen rok od 30 radnih dana. Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (1). Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (2),

	Vlatka Sakar	kuće, u uredima, itd.), a da se za javne površine primjeni standard Kodeksa dobre prakse o referendumima Venecijanske komisije; 4. Propisati točan izgled obrasca za prikupljanje potpisa koji će svima biti lako dostupan i prikladan za ispis bez dodatnih zahtjeva za uvezivanjem; 5. Definirati točne rokove i procedure u kojem su nadležna tijela dužna utvrditi jesu li zadovoljeni svi kriteriji za raspisivanje referenduma tako da prema dobroj demokratskoj praksi i preporukama Venecijanske komisije od predaje zahtjeva za raspisivanje referenduma do njegovog raspisivanja ne prođe više od 6 mjeseci; 6. U skladu s demokratskim standardima EU, odrediti minimalno potrebni broj birača koji su pristupili referendumu da bi referendum bio pravovaljan. Članak 7. Raspisivanje državnog referenduma Stavkom 4. čl. 7. Nacrta Zakona propisano je da će Hrvatski sabor raspisati državni referendum o pitanjima iz stavaka 2. i 3. članka ako to zatraži deset posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj. Navedena odredba je i više nego sporna s obzirom na to da se da se u dosadašnjem prikupljanju potpisa za raspisivanje referenduma redovito pojavljuje prijedpor oko toga koliki broj potpisa je zaista potreban te se dolazi do različitih mišljenja i tumačenja od strane tijela izvršne vlasti. S obzirom na to da se, sukladno dosadašnjoj praksi, navedeni broj ne zna sve dok	vezano za mjesta prikupljanja potpisa. Obrazloženje na načelnu primjedbu (13): Prijedlog nije prihvaćen. Navedena pitanja biti će uređena pravilnikom koji će donijeti ministar. Obrazloženje na načelnu primjedbu (14): Prijedlog nije prihvaćen. Točni rokovi i procedure su propisani ovim Zakonom. Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (1). Predlagatelj nije razmatrao pozivanje na članak 7. s obzirom da iz teksta nije jasno što dionik u konkretnom slučaju predlaže. Vidi obrazloženje na načelnu primjedbu (5).
--	--------------	---	---

	se potpisi ne predaju Hrvatskom saboru, evidentno je da se ovakvom odredbom Zakona ne rješava bitan problem dosadašnjeg uređenja zakona. Smatramo da je svakako potrebno odrediti fiksni broj koji će biti potreban za prikupljanje potpisa. Na taj način bi građanima od samog početka prikupljanja potpisa bilo jasno koliko je potpisa potrebno prikupiti, te ne bi bili podložni raznoraznim tumačenjima i samovolji pojedinih organa javne vlasti. Upravo zbog navedenog predlažemo odrediti broj od minimalno 200.000 potpisa potrebnih za raspisivanje državnog referenduma. Članak 9. Tijela za raspisivanje lokalnog referenduma Navedenim člankom propisano je na čiji prijedlog se sve raspisuje lokalni referendum te je, između ostalog, određeno i da je potrebno da se o navedenom izjasni: - u jedinici lokalne samouprave gdje živi manje od 10.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 20% birača; - u jedinici lokalne i područne samouprave gdje živi više 10.000 birača, a manje od 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 15% birača; i - u jedinici lokalne i područne samouprave gdje živi više 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 10% birača. Smatramo kako bi raspisivanje referenduma na lokalnoj razini od strane građana trebalo olakšati te uvesti potrebu izjašnjavanja od 10% birača upisanih u registar birača te jedinice, jer će na ovakav način biti nemoguće donijeti bilo kakvu relevantnu odluku na lokalnom referendumu, odnosno, faktično je otežano u manjim zajednicama raspisati referendum.	Prijedlog je djelomično prihvaćen.
--	---	---

	Članak 12. Odluka o ispravnosti referendumskog pitanja Navedenom odredbom u Nacrtu Zakona određeno je kako će središnje tijelo državne uprave nadležno za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu u roku od 30 dana od dostave Odluke o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma utvrditi je li ista objavljena u Narodnim novinama te je li referendumsko pitanje ispravno sukladno odredbama zakona kojim se uređuje sustav lokalne i područne (regionalne) samouprave. S obzirom na to da je odredbom čl. 75. Nacrta Zakona propisano da ustavnost i zakonitost referenduma nadzire Državno povjerenstvo i Ustavni sud Republike Hrvatske, smatramo kako odluku o „ispravnosti“ referendumskog pitanja svakako treba prepustiti Ustavnom sudu Republike Hrvatske, kao jedinom neovisnom tijelu mjerodavnom za pravilnu primjenu Ustava i zakona. Članak 13. Mjesta za izjašnjavanje birača Navedenim člankom propisano je kako se potpisi za državni referendum prikupljaju u uredima državne uprave, a potpisi za lokalni referendum u uredima državne uprave na području te jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave i u uredima upravnih tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj je zatraženo izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja lokalnog referenduma. Takvom odredbom je građanima još više otežano već Zakonom izuzetno zahtjevno propisano vremensko i brojčano ograničenje za prikupljanje potpisa za raspisivanje referenduma čime se u stvarnosti dokida mogućnost raspisivanja referenduma jer je na taj način nemoguće prikupiti traženi broj potpisa. Naime, prvenstveno treba uzeti u obzir činjenicu da velika većina građana radi minimalno od 8-16 h, odnosno, od 9-17 h. Za pretpostaviti je da će se potpisi u uredima državne uprave moći prikupljati od 8 – 16 sati, odnosno, koliko traje radno vrijeme državnih službenika, čime je evidentna nemogućnost davanja potpisa od strane velike	Obrazloženje na članak 12. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske moguće je propisati jedino Ustavom i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa.
--	---	---

		većine građana Republike Hrvatske. Također, treba uzeti u obzir i činjenicu koliko je u Republici Hrvatskoj državnih ureda. Prema službenim podacima Ministarstva uprave, u Republici Hrvatskoj ima 20 ureda državne uprave. Iako u Uvodu Nacrta piše da će se potpisi prikupljati u „... 90 dosadašnjih ispostava, 302 matična ureda i druga mjesta u kojima se nalaze ustrojstvene jedinice ureda državne uprave...“, navedeno nigdje nije izrijekom napisano u Nacrtu Zakona već u istome piše samo kako se potpisi za državni referendum prikupljaju u uredima državne uprave. Već je sada vidljivo kako je navedena odredba dvojbeni i upitna, te je evidentno da će prilikom pokušaja provedbe prvog referenduma na opisani način, doći do značajnih dvojbi i različitih tumačenja o dopuštenim mjestima za prikupljanje potpisa. Naravno, o prostornoj nedostupnosti i udaljenosti navedenih mjesta za pojedine općine i gradove, ne treba posebno ni govoriti. Upravo zbog navedenog predlažemo odrediti mjesta za prikupljanje potpisa na način ukoliko se skupljaju na javnoj površini da se primjeni standard Kodeksa dobre prakse o referendumima Venecijanske komisije, no i da se propiše mogućnost da se potpisi mogu skupljati i na bilo kojem drugom mjestu (uredi, bolnice, kuće i slično), upravo zbog toga kako bi se omogućilo svim zainteresiranim građanima da daju svoj potpis. Dosadašnjim omogućavanjem prikupljanja potpisa na „svakom za to prikladnom mjestu u skladu s odlukom predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave“ je bar donekle bilo olakšano navedeno prikupljanje (u odnosu na sadašnji Nacrt Prijedloga Zakona), iako opet otežano zbog kratkog roka (od 15 dana). Sada navedenim promjenama u Nacrtu Prijedloga Zakona je produljen rok na 30 dana (što također smatramo da nije dovoljno dugo), ali određivanjem prikupljanja potpisa u uredima državne uprave se zapravo u potpunosti pokušava onemogućiti navedeni način sudjelovanja građana u sudjelovanju u vlasti, budući da će takvim načinom	
--	--	---	--

	postupanja biti nemoguće prikupiti dovoljan broj potpisa te isto predstavlja faktično dokidanje referenduma, kao oblika sudjelovanja građana u vlasti. Dakle predlažemo uređenje prikupljanja potpisa na javnim mjestima uz primjenu Kodeksa dobre prakse o referendumima Venecijanske komisije, te propisivanje mogućnosti prikupljanja potpisa i na ostalim mjestima, uz izmjenu roka za prikupljanje potpisa na minimalno 30 dana. Članak 14. Rok i početak prikupljanja potpisa St. 4. čl. 14. Nacrta prijedloga Zakona propisano je da „prikupljanje potpisa iznimno može trajati i kraće, ako u kraćem roku bude prikupljen dovoljan broj potpisa...“. Citirana odredba je vrlo sporna ako se uzme u obzir činjenica da se u dosadašnjem prikupljanju potpisa za raspisivanje referenduma redovito pojavljuje prijedpor oko toga koliki broj potpisa je zaista potreban te se dolazi do različitih mišljenja i tumačenja od strane tijela izvršne vlasti (isto kao primjedbe istaknute pod čl. 7.) S obzirom na to da se, sukladno dosadašnjoj praksi, naveden broj ne zna sve dok se potpisi ne predaju Hrvatskom saboru, upitna je provedba navedenog stavka. Tko će u tom slučaju odrediti da jest prikupljen dovoljan broj potpisa, odnosno, koji broj potpisa je uopće potreban? Članak 17. Dostava izvješća o provedenom prikupljanju potpisa Navedenim člankom propisano je da će središnje tijelo državne uprave nadležno za opću upravu dostaviti Izvješće o provedenom prikupljanju potpisa i Odluku o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma. Međutim, nigdje u Zakonu ne piše što navedeno Izvješće treba sadržavati, odnosno, na što se točno Izvješće odnosi. To je osobito bitno budući da na temelju tog Izvješća Hrvatski sabor	Prijedlog je prihvaćen. Prijedlog se djelomično prihvaća.
--	--	---

		može zatražiti od Ustavnog suda da utvrdi je li sadržaj referenduskog pitanja u skladu s Ustavom RH, odnosno, na temelju tog Izvješća će se donijeti odluka o raspisivanju referenduma u roku od 90 dana od primitka Izvješća od strane Hrvatskog sabora. - također, definiranje točnih rokova u kojima bi nadležna tijela bila dužna utvrditi jesu li zadovoljeni svi kriteriji za raspisivanje referenduma smatramo iznimno bitnim jer u protivnom može doći do znatnog odugovlačenja postupka i samim time (ne)posrednog onemogućavanja građana u provedbi Ustavom zajamčenom im pravu sudjelovanja u vlasti.	Obrazloženje na načelnu primjedbu (15): Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako su rokovi u ovom Prijedlogu uređeni na dostatan način.
7.	JURAJ RAČIĆ	1. ČLANAK 2 stavak 2 - državni i lokalni referendum mogu biti obvezujući i savjetodavni PRIJEDLOG: državni i lokalni referendum (čini mi se gramatički ispravnije) mogu biti obvezujući i savjetodavni. Dodao bih i stavak 3 (prije sadašnjeg 3), koji bi glasio: Odluka na referendumu pokrenutom od građanskih udruga je obvezatna. Iako ovo na neki način stoji u Članku 21 stavku 2 „Na državnom referendumu se odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu, a odluka donesena na referendumu je obvezatna.” Mišljenja sam kako je ovo potrebno dodati kako se referendum pokrenut od građana ne bi proglasio savjetodavnim	Obrazloženje na članak 2. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako je tekst odredbe uređen na dostatan način te da je korištena ispravna pravna terminologija.

		2. ČLANAK 7 stavak 4 – Hrvatski sabor će raspisati državni referendum o pitanjima iz stavaka 2. i 3. ovoga članka ako to zatraži deset posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj Kako ne bi bilo problema i prijedora te tumačenja kako tko želi toga ulazi li dijaspora u tih 10%, predložio bih slijedeći tekst koji se može i modificirati zavisno o tome hoće li se politička odluka donijeti kako i dijaspora ulazi u tih 10% ili ne. Ukoliko ulazi prijedlog stavka 4 bi bio PRIJEDLOG: Hrvatski sabor će raspisati državni referendum o pitanjima iz stavaka 2. i 3. ovoga članka ako to zatraži deset posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj uključujući i dijasporu 3. ČLANAK 13 stavak 2 - potpisi za državni referendum prikupljaju se u uredima državne uprave Ovaj članak će suziti mjesta prikupljanja potpisa jer trenutno je 21 (dvadeset i jedan) ured državne uprave (bez ispostava), a taj broj se planira smanjiti na pet. kako bi se povećao broj mjesta na kojima se može dati potpis uključio bih i mjesnu upravu i samoupravu. Mnogima je npr. lakše otići u sjedište općine Lovinac i tamo dati potpis nego ići do Gospića, a u vrijeme informatike nije teško sve uredi povezati. Drugi problem je što u glavnom uredi rade do 16 (šesnaest) sati pa bih dodao i stavak 3, a sadašnji stavci 3 i 4 postaju stavci 4 i 5. Protiv povećanja broja mjesta za potpisivanje i produljenja radnog vremena ne smije izgovor biti kako se isti može potpisati pomoću sustava e-Građani, jer ga svi ne moraju koristiti a treba im se omogućiti davanje potpisa. Pitanje je i koliko bi građana starijih od 60 godina znalo	Vidi obrazloženje na načelnu primjedbu (5). Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa.
--	--	---	--

		koristiti sustav a i oni imaju pravo dati potpis, a produljiti radno vrijeme bilo bi opravdano jer ljudi uglavnom rade do 16 sati, a za pola sata koliko traje marenada ne mogu svi stići do mjesta prikupljanja potpisa, a ako stalno radi ujutro i nema sustav e-Građani nema kada potpisati, pa predlažem da se potpisi skupljaju u istom vremenskom razdoblju u kojem su otvorena i birališta. PRIJEDLOG: ČLANAK 13 stavak 2 – potpisi za državni referendum prikupljaju se u uredima državne uprave i samouprave (uključujući i ispostave) te i u uredima mjesne uprave i samouprave ČLANAK 13 stavak 3 – u vrijeme trajanja prikupljanja potpisa birača radno vrijeme mjesta izjašnjavanja je od 7 do 19 sati. 4. ČLANAK 14 stavak 4 - Iznimno, prikupljanje potpisa može trajati kraće od roka iz stavka 3. ovoga članka, ako u kraćem roku bude prikupljen dovoljan broj potpisa. Ovdje je problem riječ Iznimno, naime tko će odlučiti koje izjašnjavanje je iznimno, a koje nije. Mišljenja sam ako se želi uštedjeti vrijeme izjašnjavanja i prikupljanja potpisa u situaciji kada je prikupljen dovoljan broj potpisa kako bi stavak trebao glasiti PRIJEDLOG ČLANAK 14 stavak 4 - prikupljanje potpisa prekida se u trenutku kada bude prikupljen dovoljan broj potpisa.	Obrazloženje na članak 14. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen s obzirom da je prihvaćen prijedlog Udruga „U ime obitelji“ i dr..
--	--	---	---

		5. ČLANAK 22 stavak 2 - O istom pitanju, odnosno pitanjima ne može se ponovno raspisati referendum prije proteka roka od dvije godine od dana održavanja referenduma Dodao bih i stavak 3, koji bi regulirao kako se mora ponovno skupiti potpise ukoliko je referendum bio tražen od građana i sada se želi ponoviti. PRIJEDLOG stavak 3 – Ukoliko se traži ponovno raspisivanje referenduma, o pitanjima koje su pokrenuli građani, potrebno je ponovno skupiti potpise (broj ovisi o tome je li državni ili lokalni) 6. ČLANAK 42 Ovdje bih dodao i stavak 5 kojim bi se omogućilo glasovanje i pomoću sustava e-Građani. Ne vidim nikakav razlog kako se to ne bi moglo omogućiti ovakvo glasovanje poglavito stoga što se prema prijedlogu Zakona i potpisi mogu davati na ovaj način. I u ovom sustavu glasovanje se može učiniti tajnim i napraviti da se broj glasova ZA, PROTIV ili nevažeći automatski povećava, a da se pritome ne vidi kako je tko glasovao već se samo evidentira njegov izlazak. Moguće je napraviti i novi sustav samo za sve izbore i referendume PRIJEDLOG ČLANAK 42 stavak 5 - na referendumu je moguće pravo glasa ostvariti i pomoću sustava e-građani	Obrazloženje na članak 22. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako je navedena materija uređena na dostatan način. Obrazloženje na članak 42. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako je navedena materija uređena na dostatan način to stoga što sustav e-Građani ne jamči i tajnost glasovanja.
--	--	--	---

8.	Dragan Crnogorac, Zajedničko vijeće općina Vukovar	Čl.51. Zakona o referendumu , dodaje se st. 6 :Glasački listić će biti na hrvatskom jeziku i latičnom pismu i na jeziku i pismu nacionalne/ih manjine/a koji na području jedinice lokalne samouprave čine najmanje trećinu stanovnika .	Obrazloženje na članak 6. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Navedeno pitanje uređeno je Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina.
9.	Petar Radelj	Marija U demokratskom je društvu neprihvatljiva predlagateljeva zamisao da se Ustavom zajamčeno pravo na referendum ograničava zakonom i to: - neutvrđivanjem što se smatra osnovicom za izračun „deset posto od ukupnoga broja birača u Republici Hrvatskoj“ (čl. 7. st. 4. Prijedloga, str. 10), naime računaju li se u taj broj birači s prebivalištem i/ili boravištem u inozemstvu ili ne (posebno s obzirom da nije predviđena mogućnost da se o potrebi raspisivanja referenduma birači mogu prethodno izjašnjavati igdje u inozemstvu, pa ni u diplomatskim misijama, konzularnim uredima i mjestima konzularnih dana gdje inače budu glasačka mjesta); - ukidanjem dosadašnje prakse da se potpisi mogu prikupljati na javnim mjestima, ulicama i trgovima jer je to srž narodne inicijative, načela supsidijarnosti i podloga svih dosadašnjih građanskih inicijativa za održavanje referenduma. Preusmjeravanjem prikupljališta potpisa u urede države uprave dijelom se samo prebacuje posao sa službenika Ministarstva uprave, Ministarstva unutarnjih poslova i Državnoga zavoda za statistiku (koji su zadnjih godina bili uključeni u provjeru potpisa) na službenike u uredima državne (i lokalne) uprave, a drugim se dijelom nepotrebno povećava opseg poslova državne uprave u cijelosti; nepotrebno se opterećuje i onako prazna državna blagajna (preliminarna i ničim obrazložena procjena predlagatelja je četiri milijuna kuna godišnje, str. 8), a nema stvarne prednosti toga protjerivanja prikupljanja potpisa s ulica u urede državne uprave jer	Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na načelne primjedbe (1). Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa.

		ono građanima, državi ni lokalnoj zajednici ne će donijeti ništa dobro; - prikupljanjem potpisa za raspisivanje referenduma samo u uredima državne uprave (čl. 13. st. 2. Prijedloga, str. 13) (više u točki 2.6.); - ograničavanjem prava na lokalnu i područnu samoupravu, zajamčenoga člankom 128. stavcima 1. i 3. Ustava kroz propisivanje kvalificirane izlaznosti birača (trećina iz popisa birača) – čl. 21. st. 3. Prijedloga, str. 16, jer je to nesuglasno članku 87. stavcima 4. i 5. Ustava koji određuju: „Na referendumu se odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu. Odluka donesena na referendumu obvezatna je.“ Ako Ustav ne postavlja ograničenje izlaznosti i ne ograničava odredbe o referendumu na državni referendum, onda se one moraju u cijelosti izravno primjenjivati i na lokalni referendum, a ne ostaviti teorijsku mogućnost (uvedenu 2010. radi pogodovanja referendumu o pristupanju u EU) da na državnom referendumu odluka bude donesena s izlaznošću jednoga jedinoga birača koji je glasovao za, a da je uvjet za valjanost lokalnoga referenduma da najmanje trećina birača upisana u popis birača bude za predloženu odluku; - ostavljanjem odredbe da se na referendumu „odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu“ (čl. 21. st. 2., 3. i 4. Prijedloga, str. 16). Pojam „pristupili referendumu“ odnosi se na birače koji su se legitimirali biračkom odborom i preuzeli glasački listić. Tako je na državnom referendumu 1. prosinca 2013. referendumu pristupilo 1.436.835 birača. Glasovalo je (prema glasačkim listićima) 1.436.163 birača (dakle 672 birača preuzelo je glasovnice od biračkih odbora, ali ih nisu stavili u glasačke kutije nego su ih odnijeli sa sobom.	Obrazloženje na načelnu primjedbu (16): Prijedlog nije prihvaćen. Naime, ovdje se radi o usklađenju sa Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi koji za jedan poseban vid referenduma predviđa upravo ovakav postupak – odredba Ustava Republike Hrvatske se odnosi samo na državni referendum. Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na načelne primjedbe (1).
--	--	--	---

		Nadalje, od danih glasova, 8.196 bilo je nevrijedećih (nezaokružena ni jedna opcija, ili zaokružene obje, ili sve prekriziženo). Vrijedećih glasova bilo je 1.427.967. To znači da je 8.868 birača ili 0,62 % onih koji su pristupili glasovanju isključilo svoj glas od opcija ponuđenih na izjašnjavanje, a da bi se prema Prijedlogu zakona o referendumu njihov broj ipak računao kao odlučujući pri izračunu ishoda referenduma iako se oni nisu opredijelili ni za jednu od ponuđenih opcija. Isto tako je na izborima za Europski parlament 25. svibnja 2014. pristupilo 951.300 birača. Glasovalo je (prema glasačkim listićima) 950.980 birača (dakle 320 birača preuzelo je glasovnice od biračkih odbora, ali ih nisu stavili u glasačke kutije nego su ih odnijeli sa sobom. Nadalje, od danih glasova, 29.076 bilo je nevrijedećih. Vrijedećih glasova bilo je 921.904. To znači da je 29.396 birača ili čak 3,09 % onih koji su pristupili glasovanju isključilo svoj glas od opcija ponuđenih na izjašnjavanje, a da bi se prema Prijedlogu zakona o referendumu, da je to bio referendum, a ne izbori, njihov broj ipak računao kao odlučujući. Stoga držim da osnovica za izračun odluke treba biti broj vrijedećih glasova. Oni glasovi koji nisu vrijedeći, kao i oni koje su birači ukrali (odnijeli sa sobom i ne ubacivši ih u glasačku kutiju), kao i glasovi onih koji nisu izašli na birališta mogu se promatrati kao sociološke činjenice, ali ne bi trebali utjecati na pravnu činjenicu, koliko se birača valjano opredijelilo za koju od ponuđenih opcija. Drugim riječima, držim da ako je ponuđena opcija bila „za“ ili „protiv“, a zbroj postotaka tih dvaju opcija mora biti 100,00%. Ni manje ni više. Nema nikakva razumna opravdanja i razmjernosti da se u ishod referenduma uračunavaju glasovi koji su nisu „dani“ nego samo preuzete glasovnice, ni glasovi koji su nevrijedeći. Treba otvoreno priznati da je odredba unesena u članak 87. stavak 4. Ustava („Na referendumu se odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu“) nespretno oblikovana u odnosu na doslovno	
--	--	--	--

		formalističko shvaćanje te odredbe jer nakana ustavotvorca nije bila da se uračunavaju ukradeni i nevrijedeći glasački listići budući da je to besmisleno, nego da se kvorum ne uzima od svih mogućih birača, koji su mogli iskoristiti svoje biračko pravo, nego samo od aktivnih birača, koji su ga i iskoristili. Zaboravivši što je ustavotvorca dovelo do postojeće odredbe, nju se sada prepisuje u kontekst u kojem ona zvuči nakaradno i ne pomaže zdravorazumskom utvrđivanju ishoda referenduma. „određeno [je] da se o potrebi da se zatraži raspisivanje lokalnog referenduma na prijedlog birača, treba izjasniti u jedinici lokalne samouprave u kojoj živi manje od 10.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 20 posto birača, u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 10.000, a manje od 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 15 posto birača, u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 10 posto birača“ (str. 5-6). Zakon o registru birača (NN 144/12) ne ustrojava javni očevidnik o broju birača koji negdje žive nego koji na nekom području imaju prebivalište (čl. 3. točka 1.). Stoga podatci o broju osoba upisanih u registar birača nisu relevantni ni ažurni, niti su dokaz da ti birači doista i žive na području u kojem su upisani u registar birača. Bez obvezatne prethodne registracije, uvođenja dopisnoga glasovanja i obvezatnoga pristupanja glasovanju (uz sankcije za prekršitelja) ni registar ni popis birača nisu i ne mogu biti dokaz da netko negdje doista i živi. Šesta je predlagateljeva podvala: „Određeno je da se potpisi za državni referendum prikupljaju u uredima državne uprave dok je za prikupljanje potpisa za lokalni referendum predviđeno da se prikupljaju u uredima državne uprave na području te jedinice lokalne odnosno područne (regionalne)	Prijedlog je djelomično prihvaćen. Obrazloženje na načelnu primjedb (17): Predlagatelj napominje kako se primjedba ne odnosi na ovaj Prijedlog zakona već na Zakon o registru birača te na postupanje tijela koje vodi registar birača (popis birača). Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa.
--	--	--	--

	samouprave i uredima upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj je zatraženo izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja lokalnog referenduma. [...] Predlagatelj je [...] imao u vidu novi ustroj državne uprave u Republici Hrvatskoj. Naime, umjesto 20 ureda državne uprave, Republika Hrvatska će ih imati 5. Svaki ured državne uprave pokrivat će područje većeg broja županija. U cilju poboljšanja usluga građanima, uspostavlja se jedinstveno upravno mjesto ureda državne uprave koje će zapravo obuhvaćati 90 dosadašnjih ispostava, 302 matična ureda te druga mjesta u kojima se nalaze ustrojstvene jedinice ureda državne uprave. Na tako uspostavljenom jedinstvenom mjestu ureda državne uprave građani [...] će moći dati i svoj potpis prilikom izjašnjavanja o potrebi raspisivanja referenduma“ (str. 6). S obzirom na djelokrug zakona koji (čl. 1.) uređuje pravo osobnoga sudjelovanja hrvatskih državljana s biračkim pravom, odredba članka 5. o pravu državljana drugih članica Europske unije nije u predmetu uređenja zakona. - Sklopovi koji se izmišljaju Prijedlogom zakona su neprožvakani, neprespavani, umjetni i izbirokratizirani. Ne mogu postati dio svakodnevnoga govora ni shvaćanja većine ljudi. Zbog toga su u službi ometanja ustavnoga prava na referendum. - Sklopovi koje sadržava Prijedlog zakona nisu usklađeni s hrvatskim pravnim poretkom. Primjerice, ustaljeno Državno izborno povjerenstvo naziva se (čl. 33., 37. i drugdje: „Državno povjerenstvo“). - Predloženi članak 88. stavak 2. („Predstavke građana ne obvezuju tijelo kojem se podnose“, str. 41) izravno je protivan članku 46. Ustava („Svatko ima pravo slati predstavke i pritužbe, davati prijedloge državnim i drugim javnim tijelima i dobiti na njih odgovor“). - Obvezu odgovora na predstavke građana već uređuju, između ostalih, članak 77. Zakona o sustavu državne uprave	Obrazloženje na načelnu primjedbu (18): Predlagatelj navodi kako su navedene odredbe u potpunosti usklađene s odredbama Ustava Republike Hrvatske u tom dijelu. Obrazloženje na načelnu primjedbu (19): Primjedba nije prihvaćena. Vidi obrazloženje na načelnu primjedbu (22). Obrazloženje na članak 88. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen budući će se na temelju prijedloga stručne javnosti prispjelih izvan postupka javne rasprave iste odredbe brisati iz teksta Prijedloga.
--	---	--

		(NN 150/11 i 12/13) i članak 59. Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13), no, uglavnom uzaludno, jer se te odredbe ne mahom ne provode. Zašto predlagatelj misli da će se to pravo, zajamčeno člankom 46. Ustava, sad početi ostvarivati njegovom varijacijom i u članku 87. Prijedlog zakona o referendumu. Dosadašnje iskustvo kaže da će to samo dovesti do nerazumijevanja i shvaćanja kako nije riječ o jednom te istom pravu nego o različitim pristupima, nadležnostima i mjerodavnosti. Pri čemu građanin najčešće izvuče deblji kraj, to jest ne dobije odgovor na predstavku. - Svrha pojedinih odredaba nije jasna niti je predviđena njihova provedba. Primjerice, u kojem roku su Narodne novine dužne objaviti Odluku o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma (čl. 11. st. 2.). Primjerice, zašto bi se upravni spor (čl. 12. st. 2.) pokretao pred drugostupanjskim Visokim upravnim sudom RH, a ne pred prvostupanjskim Upravnim sudom u Zagrebu. - Umjesto da olakša i usmjeri referendumsku inicijativu, Prijedlog zakona je sputava. Primjerice odredbom (čl. 14. st. 1.) da ministar uprave, a ne Organizacijski odbor, određuje dan početka prikupljanja potpisa. - Nizom svojih odredaba kojima uređuju mjerodavnost i postupak pred Ustavnim sudom, Prijedlog je neustavan jer se, sukladno ustaljenoj legislativi i ustavnosudskoj praksi, postupak pred Ustavnim sudom može i smije uređivati samo Ustavom i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu. Prijedlog zakona o referendumu nije jezično uređen. Sadržava nepravilne gramatičke i pravopisne likove: - „elektronski“ umjesto „elektronički“ - „sadrži“ umjesto „sadržava“; - „važeći“ umjesto „valjani“; - „nevažeći“ umjesto „nevaljani“. Prijedlog nije domišljen, treba ga napisati iz početka.	Obrazloženje na načelnu primjedbu (20): Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako su odredbe dovoljno precizno pravno i nomotehnički uređene.
10.	Ivan Barišić	Članak 3. je u suprotnosti s člankom 2. ovog prijedloga,	Obrazloženje na članak 3. Prijedloga:

	nezavisni vijećnik u gradskom Vijeću Grada Omiša, predsjednik Udruge „Volim Omiš“, član građanske inicijative „Direktna demokracija“	odnosno članak 3. je u suprotnosti s člankom 1. , 2. i čl. 86 (87) Ustava RH. Što znači „Ugroziti vrednote ustavnog poredka RH, propisane Ustavom RH“! Je li zabrana referendumskih pitanja kojima bi se mijenjao Ustav RH, ulazi upravo u sferu ugrožavanja ustavnog poretka, odnosno je li zabrana ustavnih pitanja u suprotnosti s vrednotama ustavnog poretka RH, u suprotnosti s čl. 1. i 2. Ustava RH, koji kazuju: „da vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu, da narod ostvaruje vlast izborom svojih predstavnika i neposrednim odlučivanjem, da o svim bitnim stvarima odlučuje Hrvatski Sabor ili narod neposredno, samostalno“! *Kakvo je to neposredno, samostalno odlučivanje naroda, ako netko (Ustavni Sud) posreduje-odlučuje je li neko pitanje naroda smije ili ne smije na referendum. Referendum mora ostati neposredan i samostalan i nitko po važećem Ustavu RH ne smije zadirati u neposrednost i samostalnost donošenja odluka putem referenduma, što je zagantirano čl. 1., čl. 2., i čl. 86 (87.) Ustava RH! Članak 7. Ovog prijedloga je istovjetan s čl. 86 (87.) Ustava RH, međutim čl. 3. ovog prijedloga je u suprotnosti i s čl. 7. ovog prijedloga i s čl. 86 (87.) Ustava RH. Članak 9. Koji je razlog dodatnog otežavanja uvjeta za neposredno i samostalno odlučivanje naroda, koliko smo u povijesti imali uspješnih lokalnih referenduma? Umjesto da se olakšaju uvjeti (smanji potreban broj potpisa i produži rok za prikupljanje), a sve u skladu s uobičajenom praksom većine zemalja članica EU (3% u roku mjesec dana), ovim prijedlogom se dodatno otežava neposredno i samostalno odlučivanje naroda, te se dodatno zaštićuje centralizirano donošenje odluka za lokalne sredine! Članak 12.	Primjedba nije prihvaćena. Predlagatelj navodi kako je članak 3. Prijedloga u skladu s člancima 5. i 145. Ustava Republike Hrvatske, odnosno, s odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Nadalje, smatra nužnim napomenuti kako će o ugrozi ustavnih vrednota, kao i uvijek do sada, odlučivati Ustavni sud Republike Hrvatske, kojemu je to Ustavom Republike Hrvatske i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske propisana zadaća. Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje uz načelne primjedbe (1). Obrazloženje na članak 12. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Odredbe su u potpunosti usklađene sa Zakonom
--	---	--	---

	Ovaj članak je također u suprotnosti s Ustavom RH, a njegov osnovni cilj je zaštita postojećeg sustava stranačkih uhljebljavanja u lokalnoj (regionalnoj) samoupravi, odnosno ovim člankom bi se zabranila pitanja tipa „jeste li za ukidanje Županija, osnivanje 4 regije i jeste li za smanjenje broja Općina“, odnosno „jeste li za smanjenje broja stranačkih uhljeba i nepotrebne birokracije“. Članak 13. Ovaj članak dodatno otežava uvjete mogućeg neposrednog i samostalnog odlučivanja naroda! Ovim člankom se zabranjuje prikupljanje na štandovima i od vrata do vrata! Jedino što vrijedi u ovom članku je prikupljanje potpisa putem sustava E-Građani. Međutim, ne smiju se zabraniti drugi načini prikupljanja potpisa. Potpis je potpis, nebitno na koji način se došlo do njega, svatko stoji iza svog potpisa! Članak 18. Čl. 87 (86.) st. 1-3 kaže da hrvatski Sabor može raspisati referendum o promjeni Ustava, o prijedlogu zakona i dr. Dakle, Ustavni Sud može odlučivati samo o tome je li referendumsko pitanje sukladno čl. 87. (86.), odnosno može utvrđivati samo je li se referendumskim pitanjem mora mijenjati Ustav i pojedini Zakon ili se mora mijenjati Zakon ili neki niži pravni akt. Ustavni Sud ne bi nikako smio odlučivati je li neko pitanje u skladu sa Ustavom, ako se referendumskim pitanjem želi mijenjati Ustav, nema logike da se utvrđuje usklađenost sa Ustavom, a istoga se želi mijenjati ! Nitko ne smije onemogućiti referendum i posredovati kod neposrednog i samostalnog odlučivanja naroda većinom!!!! Članak 21. Ovo znači da je dovoljan 1 čovjek da izađe na referendum i da	o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Obrazloženje na članak 13. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa. Obrazloženje na članak 18. Prijedloga: Primjedba nije prihvaćena. Predlagatelj ističe kako se ovdje radi o provedbi Ustava Republike Hrvatske i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Obrazloženje na članak 21. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (1), a vezano za lokani referendum, predlagatelj ističe kako je navedeno u potpunosti usklađeno sa Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.
--	--	--

	on sam odluči recimo o promjeni Ustava! Nadalje, ovim prijedlogom se dodatno otežava izvršavanje referendumu na lokalnoj razini jer se traži da 1/3 okupnog broja birača zaokruži ZA promjenu nekog Zakona ili Odluke. Znači da se ne traži izlaznost na referendum od 1/3 ukupnog broja birača, nego se traži da 1/3 glasuje „ZA“. Potrebno je vratiti obaveznu kvotu izlaznosti na referendumu radi utvrđivanja relevantnosti, zainteresiranosti većine birača za promjenama, ali u malo izmjenjenom obliku nego što je to bilo prije izmjena zbog sigurnog ulaska u EU: 1. Ustavni referendum - natpolovična izlaznost na referendumu, donošenje odluke dvotrećinskom većinom(kao u Saboru kod glasanja o izmjenama Ustava) 2. Zakonski referendum - 1/3 kvota izlaznosti, donošenje odluka većinom 3. Lokalni referendum - isti uvjeti kao na državnoj razini Ako nema demokratske (većinske) zainteresiranosti naroda za izmjenom Ustava ili Zakona, onda jednostavno nema potrebe za mijenjanjem Ustava ili Zakona, onda se većina slaže da su zakoni koje su donijeli naši izabrani predstavnici dobri i da ih ne treba narod mijenjati! Ne smije se dozvoliti da manjina odlučuje umjesto većine zbog loše izlaznosti. Sami neizlazak na referendum je poruka organizatoru (bile to navodne nezavisne Udruge ili narodni predstavnici-saborski zastupnici) da nema demokratske većine koju zanimaju takve promjene i prema tome takvih promjena ne bi smjelo biti! Članak 22. Referendum je jedina mogućnost naroda da odluči ako treba	Obrazloženje na članak 22. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako je navedeno na dostatan način uređeno ovim Prijedlogom.
--	---	--

	suprotno od onoga kako su odlučili izabrani predstavnici! Prema tome, odluka predstavnika suprotna odluci na referendumu ne bi se smjela donijeti do isteka mandata, odnosno do novih izbora, a ne odmah nakon dvije godine! Čl. 28, 29, 30, 31 „Kampanja i antikampanja referenduma“ Financiranje kampanja bi se uredilo posebnim Zakonom, što znači dodatni trošak. Nema potrebe za dodatnim otežavanjem uvjeta za raspisivanjem narodnog referenduma preko uvođenja financiranja antikampanje. Kad je referendum narodni, antikampanju provode izabrani predstavnici, jer je referendum usmjeren protiv njihovih loših Odluka i Zakona. Antikampanja ima smisla jedino kod raspisivanja referenduma traže izabrani predstavnici u vlasti, a sve da bi se dobio podjednak tretman u medijima mogućim protivnicima takvog referenduma. Uvođenjem (vraćanjem) obaveznih kvota izlaznosti gubi se potreba za antikampanjama jer protivnici referenduma jednostavno neće izaći na izbore i time potvrditi da nema potrebe išta mijenjati, odnosno da nema potrebne demokratske većine za promjenama! U ovakvom sustavu sa obaveznim kvotama izlaznosti (koji je bio na snazi prije ulaska u EU), izlaskom na referendum i glasovanjem protiv prijedloga povećava se mogućnost održavanja referenduma iako ste bili protiv raspisivanja nepotrebnog referenduma. Dakle, u ekstremnim slučajevima bi recimo za Ustavno definiranje riječi “brak“ kad svi protivnici ne bi izašli glasovati protiv, zagovarateljima braka bi trebala polovica ukupnog broja birača 50,01% da bi se promijenio Ustav, u suprotnoj ekstremnoj situaciji kada bi protivnici referenduma izašli na njega i glasovali protiv, zagovarateljima referenduma može biti dovoljno i 25.01% od ukupnog broja birača da bi promijenili Ustav. Idealno bi bilo kad bi se uvelo obavezno glasovanje na referendumu, kojim bi se dobio najrelevantniji uzorak javnog narodnog mišljenja, odnosno tad bi u potpunosti primijenili demokraciju-vladavinu	Obrazloženje na članke 28. – 31. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Predlagatelj smatra kako bi financiranje kampanja trebalo biti uređeno posebnim zakonom koji uređuje pitanje financiranja političkih aktivnosti i izborne promidžbe. To stoga kako bi na jednom mjestu bila uređena ista ili slična materija. Ipak, predlagatelj napominje kako je svjestan da je potrebno regulirati vođenje kampanje i protukampanje, posebno vodeći računa u tom slučaju o usklađenosti s drugim propisima te odredbama Ustava Republike Hrvatske.
--	---	--

		naroda većinom! PRIJEDLOZI Inicijative „Direktna demokracija“ za izmjenama Zakona o referendumu: 1. Smanjenje broja potrebnih potpisa za raspisivanje na 3%. 2. Produženje roka za prikupljanje potpisa na 40 dana. 3. Uz obavezno prikupljanje potpisa putem sustava E-Građani i u uredima državne uprave, dozvoljeno prikupljanje potpisa na štandovima i osobno! 4. Glasovanje na referendumu i putem sustava E-Građani. 5. Obavezne kvote izlaznosti veće od $\frac{1}{2}$ ukupnog broja birača za državni referendum i $\frac{1}{3}$ ukupnog broja birača za lokalni referendum. 6. Odlučivanje na referendumu kojim se mijenja Ustav provodi se $\frac{2}{3}$ većinom birača koji su izašli na referendum. 7. Obavezno objavljivanje odluke o prikupljanju potpisa prije početka prikupljanja u više navrata, u određenim lokalnim i državnim medijima, u određenom trajanju i sve o trošku državnog proračuna, isto tako obavezne najave glasovanja na referendumu u određenim periodima prije održavanja. (Uvjete i financiranje urediti posebnim zakonom). 8. Obavezna organizacija najmanje 3 savjetodavna referendumska pitanja u organizaciji Sabora RH, svakih pola godine. Ukoliko bi se na takvom savjetodavnom referendumu ispunili uvjeti potrebnih kvota izlaznosti i mogući uvjet odlučivanja $\frac{2}{3}$ većinom za izmjenu Ustava, takav referendum postaje obvezujući. 9. Obavezno raspisivanje referenduma za svaku izmjenu Ustava RH i izbornog Zakona. 10. Obavezni referendum. Ukoliko bi izlazak na referendum bio obavezan, ne bi bilo potrebe za kvotama izlaznosti. Sankcioniranje ne izlaska na referendumsko glasovanje	Predlagatelj napominje kako su predložene točke ranije obrazložene.
--	--	--	--

		urediti posebnim zakonom, prijedlog za sankcije bi bio 3 dana društveno odgovoranog rada ili novčana kazna u visini 3 dnevnice izračunate pojedinačno po osobnim primanjima.	
11.	Udruga za promicanje ljudskih prava i medijskih sloboda CENZURA Plus Mirela Buturović, mag.iur.;	Članak 7. predlažemo da se članak 7. promijeni na sljedeći način: „Hrvatski sabor će raspisati državni referendum o pitanjima iz stavaka 2. i 3. ovoga članka ako to zatraži pet posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj.“ predlažemo da se čl. 9. Promijeni na način da se unificira postotak broja birača, odnosno, da taj postotak treba iznositi 5 % u svim JLRS neovisno od broja birača upisanih u registar birača određene JLRS. predložena odredba čl. 13. mora dopuniti na način da se unese odredba po kojoj se izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja državnog i lokalnog referenduma mora omogućiti i na drugim javnim mjestima. predlažemo da se članak 14. promijeni na sljedeći način: Rok za prikupljanje potpisa birača je 60 radnih dana. Čl. 15. – kao i na čl. 13 Čl. 18. - predlažemo da se uvede mogućnost da Ustavni sud provjeri je li sadržaj referenduskog pitanja u skladu s Ustavom prije nego li Organizacijski odbor pokrene aktivnosti vezane uz prikupljanje potpisa za referendum.	Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (1). Obrazloženje na primjedbu na članak 9. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen jer je predlagatelj djelomično prihvatio prijedlog GONG-a. Prijedlog se ne prihvaća. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa. Prijedlog se ne prihvaća. Vidi obrazloženje na primjedbu na članka 14. Prijedloga. Prijedlog se ne prihvaća. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa. Obrazloženje na članak 18. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Navedeno pitanje uređeno je Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

		Čl. 87. Predlažemo da se u konkretnom slučaju propišu rokovi u skladu s Zakonom o općem upravnom postupku čl. 101., koji predstavlja lex generalis u području reguliranja načina rada upravnih i samoupravnih tijela. Stoga predlažemo da se čl. 87. promijeni na sljedeći način: Tijelo državne vlasti, tijelo lokalne samouprave, odnosno tijelo područne (regionalne) samouprave dužno je u roku od 30 dana odgovoriti građanima koji su predstavku podnijeli.	Obrazloženje na članak 87. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen budući će se na temelju prijedloga stručne javnosti prispjelih izvan postupka javne rasprave iste odredbe brisati iz teksta Prijedloga.
12.	Državno izborno povjerenstvo	<u>Načelne primjedbe</u> Kako smo uočili da Prijedlog zakona, za razliku od važećeg ZoRef, glasačka mjesta, odbore za provođenje glasovanja, te povjerenstva za provedbu referenduma, naziva biračkim odborima, biračkim mjestima, povjerenstvima..., postavlja se pitanje da li je to pitanje opredjeljenja ili za to postoje neki drugi razlozi koji nisu objašnjeni. Također primjećujemo da u cijelom tekstu Prijedloga zakona Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske se naziva Državno povjerenstvo, što predlažemo ispraviti i ujednačiti u cijelom tekstu Zakona. Uz članak 9. st. 3. Prijedloga zakona Predlažemo da se iza stavka 3. doda novi stavak 4. u kojem će se propisati obaveza središnjeg tijela državne uprave da odmah po najavi raspisivanja lokalnog referenduma objavi koliko je potpisa potrebno prikupiti u pojedinoj jedinici lokalne samouprave za koju se lokalni referendum raspisuje. S obzirom na dvojaka tumačenja oko broja potpisa koji je potrebno prikupiti i za provedbu državnog referenduma, predlažemo da se razmotri propisivanje obaveze objave potrebnog broja potpisa i za državni referendum.	Obrazloženje na načelnu primjedbu (21): Primjedba nije prihvaćena. Naime, radi se o usklađivanju terminologije u svim izbornim zakonima. Obrazloženje na načelnu primjedbu (22): Primjedba se ne prihvaća. U članku 32. Prijedloga termin Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske radi preglednosti i jasnoće teksta je skraćen u Državno povjerenstvo. Prijedlog se prihvaća.

	Uz članak 11. stavak 2. Prijedloga zakona „Odluka o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma se prema stavku 2. citirane odredbe objavljuje u „Narodnim novinama“, pri čemu se ne određuje rok za objavu. Također se pored objave u „Narodnim novinama“ propisuje i obveza objave na „drugi odgovarajući način“, pa se postavlja pitanje na što se konkretno misli i tko je obvezan izvršiti propisane objave. Pretpostavljamo da se radi o obvezi Organizacijskog odbora odnosno Organizatora te bi bilo uputno odredbu jasnije propisati. Članak 13. Prijedloga zakona Prije svega, postavlja se pitanje da li se rok od 30 dana iz stavka 1. računa od dana objave Odluke u „Narodnim novinama“ ili od dana dostave Odluke predstavničkom tijelu. Kako se isto ne razabire iz citirane odredbe, predlažemo da se isto jasno propiše, a imajući u vidu da se dani objave i dostave mogu u provedbi razlikovati. Smatramo da nije dobro rješenje da se potpisi prikupljaju isključivo u uredima državne uprave i putem sustava e-Građani. U odnosu na prikupljanje potpisa u uredima državne uprave, smatramo da bi se time, a s obzirom na broj ureda državne uprave, njihovu prostornu udaljenost, pa i potencijalnu nepristupačnost svih ureda državne uprave starijim osobama ili osobama s invaliditetom, mogla dovesti u pitanje dostupnost ureda državne uprave svim onim osobama koje bi željele poduprijeti pojedinu referendumsku inicijativu. Nadalje, propisivanjem ureda državne uprave kao jedinih mjesta na kojima bi se mogli prikupljati potpisi, moglo bi se same građane destimulirati u davanju potpisa budući da bi se građani mogli osjećati kao da su na određen način nadzirani od strane vlasti. Izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja državnog i lokalnog	Obrazloženje na članak 11. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Drugi odgovarajući način će se utvrditi s vremenom i kroz djelovanje kontrolnih tijela te predlagatelj smatra da bi popisivanjem tih načina prenormirao tekst Zakona. Prijedlog je djelomično prihvaćen. Predlagatelj smatra korisnim napomenuti kako se ovdje radi o dva različita referenduma (državni, odnosno lokalni referendum), ali je prihvatio odredbu jasnije urediti kako ne bi nepotrebno pogrešno tumačenje (kao u ovom slučaju), dovelo u dvojbu njezinu primjenu. Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje za načelne primjedbe (2), vezano za mjesta prikupljanja potpisa.
--	---	--

	referenduma putem sustava e-Građani je jedna od mogućnosti, koju ipak, s obzirom na broj građana koji se koriste tim sustavom, treba uzeti s rezervom. Prikupljanje potpisa u uredima državne uprave, te prikupljanje potpisa putem sustava e-Građani, mogu biti uvedeni kao „nove“ mogućnosti za izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja državnog i lokalnog referenduma, ali uz prikupljanje potpisa na „šandovima“, kao što je to propisano postojećem zakonskim rješenjem. Zakonom je potrebno definirati koja su to mjesta gdje se potpisi mogu prikupljati te propisati jedinstvene uvjete pod kojima lokalna vlast daje odobrenje za postavljanje štandova na kojima će se prikupljati potpisi. Članak 15. stavak 1. Prijedloga zakona U stavku 1. predlažemo da se umjesto točke doda „za koje se traži raspisivanje referenduma“. Članak 16. stavak 2. Prijedloga zakona Stavkom 2. potrebno je propisati tko ima pravo na izjašnjavanje na lokalnom referendumu. Kako se radi o biračima s prebivalištem na području određene lokalne jedinice, predlažemo istim nadopuniti citiranu odredbu. U odnosu na poglavlje „Postupanje Hrvatskog sabora po zaprimanju izvješća o provedenom prikupljanju potpisa za raspisivanje državnog referenduma“ – članak 18. Prijedloga zakona Predlažemo propisivanje mogućnosti obvezivanja Hrvatskog sabora kao svojevrsnog medijatora da, nakon što se utvrdi	Prijedlog je prihvaćen. Obrazloženje na članak 16. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Naime odredbom članka 4. određeno je: „Na lokalnom referendumu imaju pravo odlučivati birači koji imaju prebivalište na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave za koju je raspisan referendum.“ te nije potrebno ponovno isto propisivati u članku 16. stavku 2.
--	---	--

	postojanje svih zakonom propisanih elemenata za raspisivanje državnog referenduma, organizira razgovor između organizacijskog odbora i Vlade Republike Hrvatske u cilju postizanja dogovora oko referendumske teme i izbjegavanja raspisivanja državnog referenduma i samim time daljnjih troškova u svezi provedbe državnog referenduma. Nadalje, predlažemo da se u okviru ovog poglavlja ili u zasebnom poglavlju propišu slučajevi u kojima je održavanje državnog referenduma bespredmetno i unatoč svim ispunjenim uvjetima za njegovo održavanje (npr. kada Vlada Republike Hrvatske odustane od aktivnosti koje su bile uzrokom raspisivanju državnog referenduma). U odnosu na poglavlje „VI. REFERENDUMSKA AKTIVNOST I REFERENDUMSKA PROMIDŽBA“ Prijedlogom zakona propisuju se dva nova instituta u odnosu na važeći ZoRef, a to su: referendumska aktivnost i referendumska promidžba, pri čemu se pod referendumskom aktivnosti podrazumijeva skup radnji koje se poduzimaju u svrhu poticanja ili odgovaranja birača od davanja potpore inicijativi za raspisivanje referenduma dok je referendumska promidžba skup radnji koje se poduzimaju u svrhu javnog predstavljanja i obrazlaganja sadržaja referenduskog pitanja i održavanja referenduma kao i protivljenja navedenom. Mišljenja smo da se u osnovi radi o promidžbi referenduma i nalazimo da navedena razlika nije dovoljno jasna i da će u se u praksi sve navedene aktivnosti moći podvesti pod provođenje referendumske promidžbe neovisno o tome da li se ona čini u svrhu davanja potpisa ili glasovanja na samom referendumu. U tom kontekstu, u provođenju referendumske aktivnosti, kada se još uvijek ne zna da li će referendum i biti raspisan (hoće li se prikupiti dovoljan broj potpisa, da li je referendumsko pitanje u skladu s Ustavom i zakonom...), a	Obrazloženje na načelnu primjedbu (23): Prijedlog se ne prihvaća. Vidi obrazloženje za načelnu primjedbu (7). Obrazloženje na načelnu primjedbu (24): Prijedlog se ne prihvaća. Ustavni sud će o navedenom odlučivati u okviru članka 95. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Obrazloženje na načelnu primjedbu (25): Prijedlog se ne prihvaća. Naime, navedeno je potrebno razdvojiti jer se radi o dva posebna dijela promidžbe te je radi transparentnosti potrebno osigurati nadzor Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske.
--	--	---

	koje vrijeme se može protegnuti i na period od 90 dana postavlja se pitanje koja je uloga Državnog izbornog povjerenstva kao tijela koje provodi referendum u provedbi nadzora nad tom fazom referenduskog postupka. Stajališta smo da Organizacijski odbor, Organizator odnosno Protureferendumski odbor trebaju postati subjekti nadzora od strane Državnog izbornog povjerenstva tek nakon donošenja Odluke o raspisivanju referenduma, isto kao što objavom kandidatura i kandidacijskih lista na izborima, izborni sudionici postaju subjekti nadzora od strane Državnog izbornog povjerenstva. Dakle, po uzoru na zakonska rješenja predviđena Zakonom o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe („Narodne novine“, broj 24/11., 61/11., 27/13. i 48/13. – pročišćeni tekst), nadzor referendumske promidžbe i provjeru izvora financiranja trebalo bi propisati ili posebnim zakonom ili uz odgovarajuće izmjene i dopune naprijed citiranog zakona. U tom dijelu je potrebno propisati člankom 31. Prijedloga zakona, jasno opredjeljenje zakonodavca. Svakako, neovisno o odluci, mišljenja smo da bi navedeni zakon trebao biti donesen u „paketu“ sa ovim Prijedlogom zakona, kako ne bismo imali situaciju da se Prijedlog zakona usvoji u Hrvatskom saboru, a onda da se „čeka“ donošenje zakona koji će urediti financiranje referendumske kampanje. <u>Uz članak 31. Prijedloga zakona</u> U svezi provedbe financijskog nadzora i donošenja posebnog zakona kojim bi se regulirala ta pitanja, prilikom izrade prijedloga tog zakona trebalo bi voditi računa o specifičnostima referenduma, kao i osoba, odnosno organizatora koji provode početne referendumske aktivnosti. Naime, ovdje se rado o <i>ad hoc</i> tijelima koja čine građani okupljeni oko neke ideje, pa stoga za njih ne mogu vrijediti ista pravila uz financiranje aktivnosti koja vrijede za političke subjekte, jer bi se na taj način, nametanjem zahtjevnih procedure vezane uz financiranje referenduma i popunjavanje	Obrazloženje na članak 31. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Pitanje financiranja uredit će se posebnim zakonom (ipak smatramo potrebnim ukazati na analogiju s <i>ad hoc</i> listama građana za lokalne izbore koje sasvim uspješno udovoljavaju strogim zakonskim odredbama).
--	--	---

		brojnih obrazaca, vjerojatno gušila građanska inicijativa. Osim toga, nadzor nad financiranjem političkih subjekata se nikako ne može izjednačiti s takvim nadzorom nad trenutno interesno povezanim skupinama građana. Smatramo potrebnim i upozoriti da je tim posebnim zakonom potrebno posebno regulirati i pružanje financijske ili bilo kakve druge potpore organizacijskim ili protureferenduskim odborima od strane državnih institucija, kao i raznih registriranih udruga građana. Donošenje Zakona o referendumu potrebno je uskladiti s donošenjem posebnog zakona o financiranju referendumske kampanje, jer se u suprotnom nikakav nadzor nakon raspisivanja referenduma neće moći provesti. <u>Uz članke 37. – 40. Prijedloga zakona</u> Kako je člankom 55. Prijedloga zakona propisano da glasovanje traje neprekidno od sedam do devetnaest sati, odredbe odgovarajućih podstavaka (alineja) u naznačenim odredbama koje glase : „određuje vrijeme glasovanja sukladno odredbama ovoga Zakona“ odnosno: „kod provođenja lokalnog referenduma ...određuje vrijeme glasovanja“, brisati kao suvišne. <u>Uz članak 49. Prijedloga zakona</u> Predlažemo da se Podnaslov iznad članka 49. izmijeni , te da glasi: „Uputa za glasovanje“. Nadalje, predlažemo da se dio stavka 2. koji se odnosi na obvezu biračkog odbora na „davanje potrebnih objašnjenja biračima o predmetu referenduma“ briše. Birački odbor je tijelo koje izravno provodi glasovanje na biračkom mjestu te osigurava pravilnost i tajnost glasovanja, te ne može educirati birače na biračkom mjestu osim u dijelu koji se odnosi na način glasovanja.	Prijedlog se prihvaća. Obrazloženje na članak 49. Prijedloga: Prijedlog se ne prihvaća. Predlagatelj smatra kako nije potrebno na predloženi način zadirati u tekst predmetne odredbe te da birački odbori moraju imati mogućnost davanja objašnjenja biračima koji ih traže.
--	--	--	--

		<u>Uz članak 59. Prijedloga zakona</u> Rok od 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta, koji se odnosi na utvrđivanje rezultata glasanja smatramo predugim. Naime, u praksi se utvrđivanje rezultata glasanja provodi puno brže, pa predlažemo navedenu odredbu brisati i ne ograničavati se rokom koji nepotrebno određuje rok za utvrđivanje rezultata dužim nego što je to u praksi moguće provesti. Ista primjedba se na odgovarajući način odnosi i na rok iz članka 61. (predlažemo 12 sati, kao i u članku 58.). <u>Uz članak 64. stavak 1. Prijedloga zakona</u> Na što se misli pod objavom „na drugi odgovarajući način“ ? Potrebno je pojasniti odredbu te propisati gdje bi sve Državno izborno povjerenstvo još trebalo objaviti odluku donesenu na referendumu (možda na svojoj internetskoj stranici). <u>Uz članak 73. Prijedloga zakona</u> Članovi biračkog odbora za svoj rad imaju pravo na naknadu. To pravo propisano je svim izbornim zakonima. Predloženom odredbom se ne određuje to pravo, pa pretpostavljamo da je to omaškom ispušteno. Također je potrebno propisati tko donosi odluku o naknadi članovima biračkih odbora, Vlada Republike Hrvatske ili Državno izborno povjerenstvo u provođenju stavka 1. citiranog članka. <u>Uz članke 79. i 80. Prijedloga zakona</u> U naznačenim odredbama Prijedloga zakona, potrebno je propisati da ukoliko nadležno povjerenstvo za provedbu referenduma, rješavajući po prigovoru utvrdi da je bilo	Prijedlog se prihvaća. Prijedlog nije prihvaćen. Vidi obrazloženje na članak 11. Prijedloga. Prijedlog se prihvaća. Ipak, potrebno je napomenuti kako je stavkom 2. predmetnog članka jasno propisano da je Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske nadležno za korištenje sredstava za provođenje referenduma. Obrazloženje na članke 79. i 80. Prijedloga: Prijedlog nije prihvaćen. Naime, navedeno je već uređeno odredbama ovoga Prijedloga.
--	--	---	--

		nepravilnosti koje su bitno utjecale ili su mogle utjecati na rezultat referenduma, poništiti će radnje i odrediti da se u određenom roku, koji mora omogućiti da se referendum održi na dan kad je određen, te radnje ponove. Ako ne postoji mogućnost ponavljanja poništenih radnji ili ako se nepravilnosti odnose na postupak glasovanja, a bitno su utjecale odnosno mogle utjecati na rezultat referenduma, nadležno povjerenstvo za provedbu referenduma, poništiti će referendum i odrediti rok u kojem će se referendum ponoviti. Kako se radi o rješenju predviđenom važećim izbornim zakonima, predlažemo da se i Zakon o referendumu uskladi sa navedenim rješenjem.	
--	--	--	--